

Pienriistanmetsästys Pohjois-Suomessa vuonna 2008

Milla Niemi, Eija Nylander ja Pekka Korhonen

www.rktl.fi

RIISTA - JA KALATALOUS — SELVITYKSIÄ

20/2009

RIISTA- JA KALATALOUS

S E L V I T Y K S I Ä

2 0 / 2 0 0 9

**Pienriistanmetsästys
Pohjois-Suomessa vuonna 2008**

Milla Niemi, Eija Nylander ja Pekka Korhonen

Julkaisija:
Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Helsinki 2009

Kannen kuvat: Pekka Hyvärinen, Plugi Oy

Julkaisujen myynti:
www.rktl.fi/julkaisut
www.juvenes.fi/verkkokauppa

Pdf-julkaisu verkossa:
www.rktl.fi/julkaisut/

ISBN 978-951-776-737-8 (painettu)
ISBN 978-951-776-738-5 (verkkojulkaisu)

ISSN 1796-8887 (painettu)
ISSN 1796-8895 (verkkojulkaisu)

Painopaikka: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print

Sisällys

Tiivistelmä	4
Sammandrag	5
Abstract	6
1. Kanalinnut Pohjois-Suomen erityispiirteenä	7
2. Postikysely.....	7
3. Tutkimusalue.....	8
4. Pienriistanmetsästäjiä eniten Kainuussa	9
4.1. Suurin osa metsästäjistä harjoitti aktiivipyyntiä	11
4.2. Ansa- ja loukkupyynnin suosio kasvoi	12
5. Metsästyspäiviä eniten Kainuussa ja Ala-Lapissa	13
5.1. Valtaosa metsästyspäivistä käytettiin aktiivipyyntiin.....	13
5.2. Ansa- ja loukkupyynti pohjoissuomalaisen heiniä.....	15
6. Metsäjänis ja teeri yleisimmät saalislajit	16
6.1. Metsäkanalintusaaliit pienentyneet roimasti	19
6.1.1. Metso	19
6.1.2. Teeri	20
6.1.3. Pyy.....	21
6.1.4. Riekko	22
6.1.5. Metsäkanalintusaalis pieneheni kantojen romahtaessa.....	23
6.1.6. Verotusprosentit	23
6.2. Pienpetosaaliit kasvaneet.....	24
6.2.1. Kettu	24
6.2.2. Näätä	25
6.2.3. Minkki.....	26
6.2.4. Supikoira.....	27
6.3. Metsäjänissaalis ennallaan	29
6.4. Sinisorsasaalis pieneheni	30
Viitteet.....	31
Liitteet.....	32

Tiivistelmä

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos teki yhteistyössä Lapin, Oulun ja Kainuun riistanhoitopiirien sekä Metsähallituksen kanssa selvityksen pienriistanmetsästyksestä Pohjois-Suomessa vuonna 2008. Selvitys tehtiin alueella, jossa asuvilla on metsästyslain 8§:n mukaan oikeus metsästä kotikunnassaan valtion omistamilla mailla.

Tutkimuksessa selvitettiin pienriistanmetsästyksen määrää ja saaliita sekä niiden alueellista jakautumista metsästäjille suunnatulla kyselyllä. Vastaavanlainen selvitys on tehty aiemmin vuoden 2003 metsästyksestä. Vuonna 2008 metsäkanalintukannat olivat huomattavasti pienemmät kuin vuonna 2003. Tässä selvityksessä pystyttiin näin ollen vertaamaan kahden erilaisen vuoden metsästystä ja saaliita.

Vuonna 2008 pohjoissuomalaisia metsästäjiä oli hieman enemmän mutta metsästäjäkohtaisia metsästyspäiviä vähemmän kuin vuonna 2003. Metsäkanalintuja saatiin saaliiksi vuonna 2008 huomattavasti vähemmän kuin vuonna 2003. Suurin pudotus oli riekkosaliissa. Myös vesilintusaalis pieneni. Sen sijaan pienpetosaaliit kasvoivat muiden lajien kuin minkin osalta. Metsäjänissaaliissa ei tapahtunut olennaista muutosta.

Asiasanat: kanalinnut, metsästys, pienriista, riista, saaliit

Niemi, M., Nylander, E. & Korhonen, P. 2009. Pienriistanmetsästys Pohjois-Suomessa vuonna 2008. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 20/2009*. 32 s.

Sammandrag

Vilt och fiskeriforskningsinstitutet gjorde en utredning av småviltsjakten i Norra Finland år 2008 i samarbete med Lapplands, Uleåborgs och Kajanalands viltvårdsdistrikt och Forststyrelsen. Utredningen omfattar en region, där kommuninvånarna enligt 8 § jaktlagen har jakträtt på statens mark.

I den här rapporten presenteras småviltsjaktens omfattning och fångster. En utredning av jakten i Norra Finland gjordes även år 2003. Skogshönsbestånden år 2008 var på avsevärt lägre nivå än år 2003. I den här utredningen jämförs jakten och jaktbytenas antal under två olika år.

År 2008 fanns det flera jägare inom området, men antalet jaktdagar per jägare blev lägre än 2003. Antalet byten av skogsfågel stannade 2008 på en avsevärt lägre nivå. Särskilt för dalripans del var nedgången kraftig. Också sjöfågelbytenas antal blev lägre. Antalet byten av små rovdjur, med undantag av mink, blev högre än 2003. Antalet byten av skogshare var nästan lika stort som år 2003.

Nyckelord: byte, jakt, skogshöns, småvilt, vilt

Niemi, M., Nylander, E. & Korhonen, P. 2009. Småviltjakt i Norra Finland år 2008. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 20/2009*. 32 s.

Abstract

In 2008, the Finnish Game and Fisheries Research Institute carried out a survey on small game hunting in Northern Finland, in cooperation with the game management districts of Lapland, Oulu and Kainuu and with Metsähallitus, the Finnish forestry administration. Research involved the area in which, according to Section 8 of the Hunting Act, the inhabitants of local municipalities have a right to hunt on State-owned land.

Survey questions concerned the number of small game hunters and hunting days, as well as the game bag. The abundance of grouse in 2008 was significantly lower than in 2003, when a similar survey was conducted in the area. The amount of hunting and catches were compared for these two distinct years.

The new survey revealed that the number of hunters had increased compared to 2003, yet the number of hunting days per hunter had decreased. The grouse bag remained much smaller than in 2003, considerably so with regard to willow grouse, while the waterfowl bag was also reduced. Conversely, the small carnivore bag tally, excepting American mink, showed an increase. The mountain hare bag had remained at the same level as in 2003.

Keywords: game bag, grouse, hunting, small game

Niemi, M., Nylander, E. & Korhonen, P. 2009. Small game hunting in Northern Finland in 2008. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä 20/2009*. 32 p.

1. Kanalinnut Pohjois-Suomen erityispiirteenä

Valtaosa Pohjois-Suomen alueella metsästäväistä tavoittelee saaliikseen kanalintuja (Korhonen 2004). Metsäkanalintujen metsästyksen suosio ja viimeisten kymmenien vuosien aikana taantuneet lintukannat luovat suuren haasteen metsästysverotuksen mitoituksen suunnittelulle. Lisähaaste metsästyksen suunnitteluun aiheutuu kanalintukantojen vuosittaisesta vaihtelusta. Aiemmin suhteellisen säännöllistä sykliä noudattanut lintukantojen jaksollinen vaihtelu on muuttunut epäsäännöllisemmäksi (esim. Ranta ym. 2004), joten saalissuosituksia on hankala antaa edellisen vuoden laskentatietojen pohjalta. Tämän vuoksi tarvitaan mahdollisimman paljon tietoa muun muassa siitä, miten kanalintukantojen muutokset vaikuttavat metsästäjien metsästyskäyttäytymiseen ja saaliisiin.

Vuosi 2003 oli Pohjois-Suomen alueella hyvä tai vähintäänkin kohtuullinen kanalintuvuosi, mutta vuonna 2008 kaikkien neljän metsäkanalintulajin tiheydet olivat pienet. Tässä selvityksessä verrataan näiden kahden metsäkanalintukannoiltaan erilaisen vuoden metsästyspainetta ja saaliita. Lisäksi tarkastellaan pienpeto-, metsäjänis- ja sinisorsasaaliita.

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos teki yhteistyössä Lapin, Oulun ja Kainuun riistanhoitopiirien sekä Metsähallituksen kanssa selvityksen pienriistan metsästyksestä Pohjois-Suomessa metsästyslain 8 §:n tarkoittamalla alueella vuonna 2008. Alueeseen kuuluvat kaikki Lapin läänin kunnat sekä Kajaanin, Hyrynsalmen, Kuhmon, Kuusamon, Paltamon, Pudasjärven, Puolangan, Ristijärven, Sotkamon, Suomussalmen, Taivalkosken ja Vaalan kunta. Vastaava selvitys tehtiin aikaisemmin vuoden 2003 metsästyksestä (Korhonen 2004, Korhonen 2005, Salmi ja Salmi 2005, Kangas 2006).

2. Postikysely

Pohjois-Suomen pienriistaselvityksen aineisto kerättiin postikyselynä otokseen valituilta metsästäjiltä vuoden 2009 alussa. Tutkimusmenetelmä pyrittiin pitämään mahdollisimman samanaikaisena kuin vuoden 2003 selvityksessä vertailukelpoisten tulosten saamiseksi. Tutkimusmenetelmä kuvataan tarkemmin tutkimuksen kotisivulla: http://www.rktl.fi/talous_yhteiskunta/luonnonvarat/hankeet/pienriistan_metsastys_pohjois/, jonne on linkki myös hakukoneesta <http://tilastot.rktl.fi/psm>.

Koska aineiston keruu yhdistettiin valtakunnalliseen metsästystilaston aineistonkeruuseen (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2009), kysely tavoitti myös eteläsuomalaisia metsästäjiä, jotka olivat harjoittaneet metsästyksiä selvitysalueella vuonna 2008. Tältä osin kysely oli vuoden 2003 kyselyä kattavampi. Kysely lähetettiin yhteensä 6 504 pohjoissuomalaiselle ja 4 188 eteläsuomalaiselle metsästäjälle. Pohjoissuomalaisten metsästäjien vastausaktiivisuus oli 74 % ja eteläsuomalaisten 78 %.

Kyselyyn vastanneiden metsästäjien väliset erot metsästyskäyttäytymisessä ja saaduissa saaliissa olivat suuria. Esimerkiksi valtaosalla riekkoa saaliiksi saaneista metsästäjistä saalis oli 1–2 riekkoa, mutta suurimmat metsästäjäkohtaiset saaliit olivat satoja lintuja. Suuret hajonnat vastauksissa vaikeuttavat tulosten tulkintaa. Pääsääntöisesti tulokset ovat luotettavimpia yleisimmin metsästettyjen riistalajien kohdalla. Alueellisten tarkasteluiden luotettavuus paranee tarkasteltaessa yksittäisten paikkakuntien sijasta suurempia alueita. Aineistoon saattaa sisältyä myös mittausvirhettä mm. vastaajien muistivirheiden tai väärin lajimäärityksien takia.

Tässä selvityksessä keskitytään niihin saalislajeihin, jotka olivat mukana jo vuoden 2003 selvityksessä. Muista lajeista esitetään ainoastaan selvitysalueelta saatu kokonaissaalis.

Tulokset esitetään erikseen pohjoissuomalaisen ja eteläsuomalaisen metsästäjien osalta sekä niiden pohjoissuomalaisen metsästäjien osalta, joiden oletettiin metsästäneen metsästyslain 8§:n perusteella. Selvityksessä pohjoissuomalaisiksi metsästäjiksi laskettiin kaikki selvitysalueen kunnissa asuneet tai alueen riistanhoitoyhdistyksiin kuuluneet metsästäjät. Eteläsuomalaisiksi laskettiin kaikki muut metsästäjät. Vuoden 2008 metsästäjien, metsästyspäivien ja saaliiden kokonaismääriin on laskettu mukaan sekä pohjoissuomalaisen että eteläsuomalaisen metsästys. Kuitenkin niissä luvuissa, joissa verrataan vuosien 2003 ja 2008 tilannetta toisiinsa, on huomioitu ainoastaan pohjoissuomalaisen metsästäjien osuus.

Aktiivipyynnillä tarkoitetaan metsästystä aseella tai ylipäättään tavalla, jossa metsästäjä on koko ajan läsnä. Ansa- ja loukkupyynnissä metsästyspäivillä tarkoitetaan niitä päiviä, jolloin pyydyksiä käydään virittämässä tai kokemassa. Ansa- ja loukkupyynti sisältää myös hetitappavien rautojen käytön.

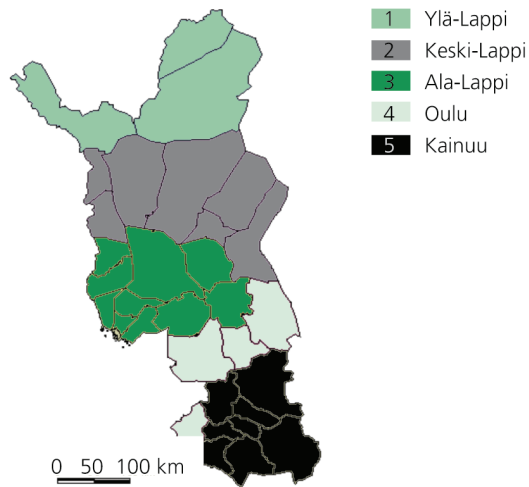
Tulosten luotettavuutta kuvaavat estimaattien variaatiokertoimet ja luottamusvälit esitetään hakukoneessa osoitteessa: <http://tilastot.rktl.fi/psm>.

3. Tutkimusalue

Tulokset esitetään suuralueittain, joita on viisi. Lapin riistanhoitopiiri on tarkastelussa jaettu kolmeen suuralueeseen: Ylä-Lappiin, Keski-Lappiin ja Ala-Lappiin. Oulun suuralue muodostuu niistä Oulun riistanhoitopiirin kunnista, joilla metsästyslain 8§ on voimassa. Kainuun suuralue käsittää Kainuun riistanhoitopiirin alueen (kuva 1).

Tulokset laskettiin myös riistanhoitoyhdistyksittäin. Yhdistyskohtaiset tulokset esitetään internetissä <http://tilastot.rktl.fi/psm>.

Metsästysmaiksi laskettiin metsävaratilastoinnin mukaiset metsätalousmaat eli metsä-, joutu- ja kitumaat (Metsäntutkimuslaitos 2008). Valtion maiden osuudet metsästysmaista perustuvat Metsähallitukselta saatuihin tietoihin.

Kuva 1. Selvityksessä käytetty aluejako.

4. Pienriistanmetsästäjiä eniten Kainuussa

Vuonna 2008 pienriistaa metsästi Pohjois-Suomessa noin 57 000 henkilöä (taulukko 1). Heistä kolme neljäsosaa (noin 42 000 metsästäjää) oli pohjoissuomalaisia, jotka asuivat tutkimusalueella tai kuuluivat johonkin alueen riistanhoitoyhdistyksistä.

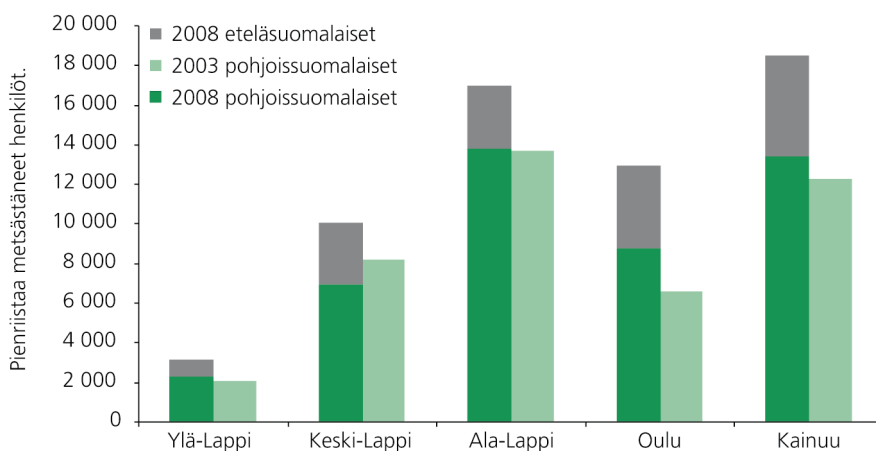
Taulukko 1. Pienriistanmetsästäjien määrä Pohjois-Suomessa vuonna 2008. Koska metsästäjä on saattanut metsästää useilla alueilla tai harjoittaa sekä aktiivimetsästystä että ansa- ja loukkupyyntiä, lukuja ei voi suoraan laskea yhteen.

	Aktiivimetsästys		Ansa- ja loukkupyynti		Yhteensä	
	Metsästäjiä	Metsästäjiä/km ²	Metsästäjiä	Metsästäjiä/km ²	Metsästäjiä	Metsästäjiä/km ²
Ylä-Lappi	2 950	0,11	550	0,02	3 100	0,11
Keski-Lappi	9 750	0,26	1 250	0,03	10 050	0,27
Ala-Lappi	16 700	0,67	2 100	0,08	16 950	0,68
Oulu	12 550	0,92	1 500	0,11	12 950	0,94
Kainuu	18 050	0,93	1 850	0,10	18 500	0,96
Yhteensä	55 650	0,45	7 200	0,06	57 150	0,46

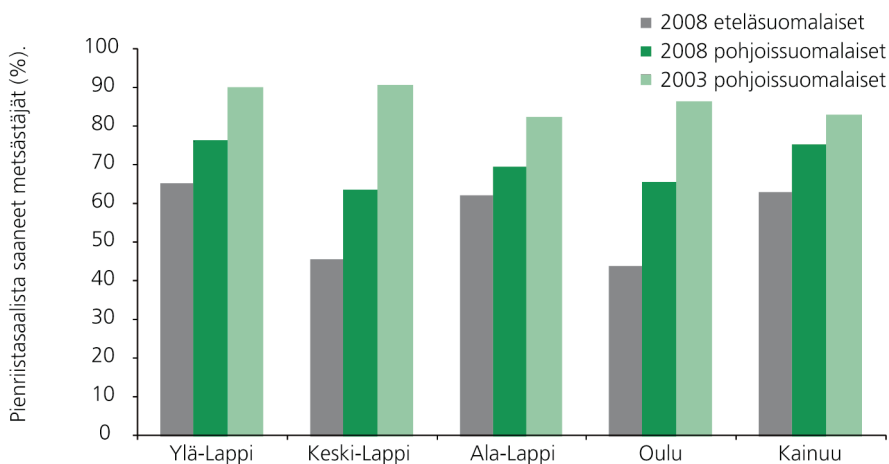
Eniten metsästäjiä (18 500) oli Kainuussa ja vähiten (3 100) Ylä-Lapissa. Pohjoissuomalaisten metsästäjien määrä oli 5 % suurempi kuin vuonna 2003. Lisäys oli selvintä Oulun pohjoisosissa (muutos 25 %). Metsästäjämäärät kasvoivat pääasiassa valtion mailla. Ainoastaan

Keski-Lapissa pohjoissuomalaisten metsästäjien määrä oli vuonna 2008 pienempi kuin vuonna 2003 (kuva 2). Eteläsuomalaisten metsästäjien osuus oli suurin (33 %) Oulun pohjoisten riistanhoitoyhdistysten alueella ja pienin (19 %) Ala-Lapissa. Määrällisesti eniten eteläsuomalaisia metsästäjiä kävi Kainuussa (noin 5 100 metsästäjää).

Vuonna 2008 pienriistaa sai saaliksi Pohjois-Suomessa noin 38 000 metsästäjää (67 % kaikista metsästäneistä). Pohjoissuomalaisista metsästäjistä 71 % sai pienriistasaalista vuonna 2008, kun vuonna 2003 vastaava osuus oli 84 %. Saalista saaneiden pohjoissuomalaisten metsästäjien osuus oli kaikilla suuralueilla pienempi kuin vuonna 2003. Eteläsuomalaisista metsästäjistä 56 % sai saalista vuonna 2008 (kuva 3).

Kuva 2. Pienriistaa Pohjois-Suomessa metsästäneet pohjoissuomalaiset metsästäjät vuosina 2008 ja 2003 sekä eteläsuomalaiset metsästäjät vuonna 2008.

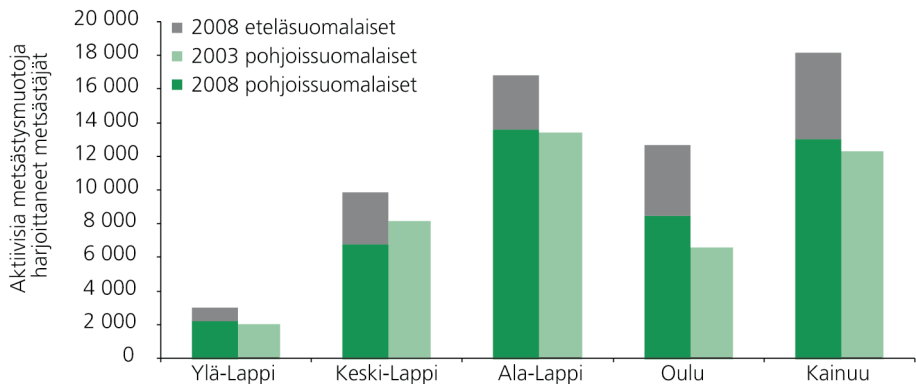

Kuva 3. Saalista saaneiden osuus (%) pienriistaa metsästäneistä vuosina 2008 ja 2003.

4.1 Suurin osa metsästäjistä harjoitti aktiivipyyntiä

Aktiivipyyntiä harjoitti vuonna 2008 yhteensä 55 650 metsästäjää. Pohjoissuomalaisista metsästäjistä aktiivipyyntiä harjoitti noin 96 % ja eteläsuomalaisista metsästäjistä 100 %.

Pohjoissuomalaisia aktiivipyyntiä harjoittaneita metsästäjiä oli hiukan enemmän kuin vuonna 2003 (muutos 3 %). Kasvu oli selvintä Oulun pohjoisosissa (muutos 29 %). Keski-Lapissa pohjoissuomalaisten metsästäjien määrä oli hieman pienempi kuin vuonna 2003 (kuva 4).

Kuva 4. Aktiivipyyntiä Pohjois-Suomessa harjoittaneet metsästäjät vuosina 2008 ja 2003.

Yksityisten omistamilla maa-alueilla aktiivipyyntiä harjoitti vajaa 33 000 pohjoissuomalaista metsästäjää, likimain yhtä moni kuin vuonna 2003. Valtion omistamilla maa-alueilla luku oli noin 25 000 metsästäjää, joista neljä viidestä hyödynsi kuntalaisen oikeutta metsästää valtion mailla (taulukko 2). Valtion omistamilla maa-alueilla aktiivipyyntiä harjoittaneita pohjoissuomalaisia metsästäjiä oli enemmän kuin vuonna 2003 kaikkialla muualla paitsi Keski-Lapin suuralueella. Metsästysmaan pinta-alaan suhteutettuna eniten aktiivipyyntiä harjoittaneita metsästäjiä oli Kainuussa ja Oulun pohjoisosien riistanhoitoyhdistyksissä ja vähiten Ylä-Lapin suuralueella (taulukko 1). Eteläsuomalaisten metsästäjien osuus oli suurin (34 %) Oulun suuralueella ja pienin (19 %) Ala-Lapin alueella (kuva 4).

Taulukko 2. Aktiivipyyntiä harjoittaneiden pohjoissuomalaisten metsästäjien määrä yksityisten ja valtion omistamilla maa-alueilla vuonna 2008 sekä muutos vuodesta 2003.

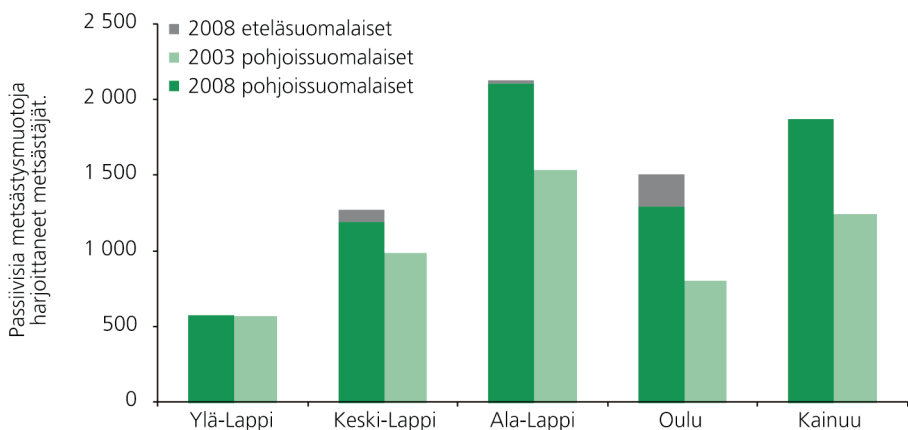
Suuralue	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8 § perusteella metsästäneet	
	Metsästäjiä	Muutos (%)	Metsästäjiä	Muutos (%)	Metsästäjiä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	650	33	2 000	14	1 350	11
Keski-Lappi	4 700	-17	4 600	-14	3 300	-24
Ala-Lappi	10 950	-1	7 150	15	6 000	32
Oulu	7 250	25	4 050	41	3 400	44
Kainuu	10 250	-1	7 950	21	6 400	16
Yhteensä	32 700	1	24 500	11	20 400	23

4.2 Ansa- ja loukkupyynnin suosio kasvoi

Ansa- tai loukkupyyntiä harjoitti vuonna 2008 Pohjois-Suomessa yhteensä 7 200 metsästäjää, joista pohjoissuomalaisia oli noin 6 900. Pohjoissuomalaisista metsästäjistä ansa- tai loukkupyyntiä harjoitti noin 16 % ja eteläsuomalaisista 2 %.

Pohjoissuomalaisia ansa- ja loukkupyynnin harjoittajia oli enemmän kuin vuonna 2003 (muutos 38 %, kuva 5). Kasvu oli selvintä Oulun pohjoisosissa (muutos 62 %) ja vähäisintä Ylä-Lapin alueella (muutos 2 %).

Yksityisten omistamilla maa-alueilla ansa- tai loukkupyyntiä harjoitti noin 5 500 pohjoissuomalaista metsästäjää, mikä oli enemmän kuin vuonna 2003 kaikilla suuralueilla (taulukko 3). Valtion mailla ansa- tai loukkupyyntiä harjoittaneita metsästäjiä oli enemmän kuin vuonna 2003 kaikilla muilla paitsi Ylä-Lapin suuralueella. Pinta-alaan suhteutettuna eniten ansa- ja loukkupyynnin harjoittajia oli Kainuun ja Oulun pohjoisosan alueilla (taulukko 1). Eteläsuomalaiset metsästäjät harjoittivat ansa- tai loukkupyyntiä Oulun sekä Ala- ja Keski-Lapin suuralueilla.

Kuva 5. Ansa- tai loukkupyyntiä Pohjois-Suomessa harjoittaneet metsästäjät vuosina 2008 ja 2003.

Taulukko 3. Pohjoissuomalaiset ansa- tai loukkupyytäjät yksityisten ja valtion omistamilla maa-alueilla vuonna 2008 sekä muutos vuodesta 2003.

	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8 § perusteella metsästäneet	
	Metsästäjiä	Muutos (%)	Metsästäjiä	Muutos (%)	Metsästäjiä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	350	148	450	-16	400	-12
Keski-Lappi	900	22	550	25	550	31
Ala-Lappi	1 800	32	850	82	600	68
Oulu	1 000	45	450	89	450	93
Kainuu	1 450	35	800	90	650	74
Yhteensä	5 500	39	3 100	48	2 700	44

5. Metsästyspäiviä eniten Kainuussa ja Ala-Lapissa

Pohjoissuomalaisten metsästäjien ja samalla metsästyspäivien kokonaismäärä kasvoivat muutamalla prosentilla vuoteen 2003 verrattuna. Metsästäjäkohtaisia metsästyspäiviä pohjoissuomalaiset tekivät kuitenkin hieman vähemmän vuonna 2008. Kanalintukantojen pienentymisen myötä heikentyneet saaliskymät tai esimerkiksi omakohtainen halu rauhoittaa lintuja ovat mahdollisesti saaneet metsästäjät lyhentämään jahtikautta.

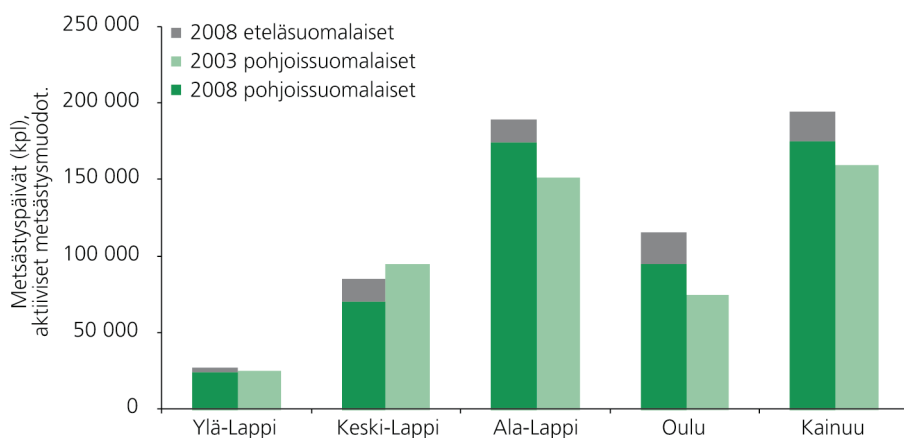
Taulukko 4. Metsästyspäivät Pohjois-Suomessa vuonna 2008 (kaikki metsästäjät).

	Aktiivimetsästys		Ansa- tai loukkupyynti		Yhteensä	
	Metsästyspäiviä	Päiviä/km ²	Metsästyspäiviä	Päiviä/km ²	Metsästyspäiviä	Päiviä/km ²
Ylä-Lappi	26 400	0,94	12 350	0,44	38 750	1,38
Keski-Lappi	84 400	2,25	37 850	1,01	122 250	3,25
Ala-Lappi	188 450	7,52	57 950	2,31	246 400	9,84
Oulu	114 700	8,38	18 750	1,37	133 450	9,75
Kainuu	193 500	10,03	49 050	2,54	242 500	12,57
Yhteensä	607 400	4,91	175 900	1,42	783 350	6,34

5.1 Valtaosa metsästyspäivistä käytettiin aktiivipyyntiin

Aktiivipyyntijälle kertyi vuonna 2008 Pohjois-Suomessa yhteensä lähes 610 000 metsästyspäivää. Eniten metsästyspäiviä kertyi Kainuun ja Ala-Lapin suuralueilla ja vähiten Ylä-Lapissa (kuva 6).

Pohjoissuomalaisten metsästäjien osuus metsästyspäivistä oli 88 %. Pohjoissuomalaisille metsästäjille kertyi metsästyspäiviä Ala-Lapin, Kainuun ja Oulun suuralueilla hiukan enemmän kuin vuonna 2003 (kokonaismuutos 7 %). Ylä- ja Keski-Lapin suuralueilla pohjoissuomalaisten metsästäjien metsästyspäivien määrä sen sijaan väheni.

Kuva 6. Aktiivipyyntiä Pohjois-Suomessa harjoittaneiden metsästäjien metsästyspäivät vuosina 2008 ja 2003.

Pohjoissuomalaiset metsästäjät harjoittivat aktiivipyyntiä vuonna 2008 keskimäärin 10,7 päivää. Vuonna 2003 vastaava luku oli 12,7 päivää, joten metsästäjäkohtainen metsästys-aika väheni. Eteläsuomalaiset aktiivipyyntiä harjoittaneet metsästäivät keskimäärin 4,8 päivää vuonna 2008.

Aktiivipyyntissä käytettiin eniten metsästyspäiviä yksityisten omistamilla maa-alueilla (taulukko 5). Metsästyspäivien määrä oli vuonna 2008 suurempi kuin vuonna 2003 sekä yksityisten että valtion omistamilla maa-alueilla.

Pinta-alaan suhteutettuna aktiivipyyntiä harjoittaneet metsästäjät tekivät eniten metsästyspäiviä Kainuun ja vähiten Ylä-Lapin suuralueilla (taulukko 4). Eteläsuomalaisten metsästäjien osuus kaikista metsästyspäivistä oli suurin Oulun pohjoisosien riistanhoitoyhdistysten alueella.

Taulukko 5. Pohjoissuomalaisten aktiivipyyntiä harjoittaneiden metsästäjien metsästyspäivät yksityisillä ja valtion mailla suuralueittain vuonna 2008 sekä muutos vuodesta 2003.

	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8 § perusteella metsästäneet	
	Päiviä	Muutos (%)	Päiviä	Muutos (%)	Päiviä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	4 400	63	18 450	-12	14 850	-21
Keski-Lappi	35 400	-20	33 700	-32	26 050	-43
Ala-Lappi	113 600	10	59 800	28	50 000	44
Oulu	59 250	15	34 100	55	29 900	46
Kainuu	100 750	2	73 650	24	62 900	21
Yhteensä	313 450	4	219 750	10	183 700	7

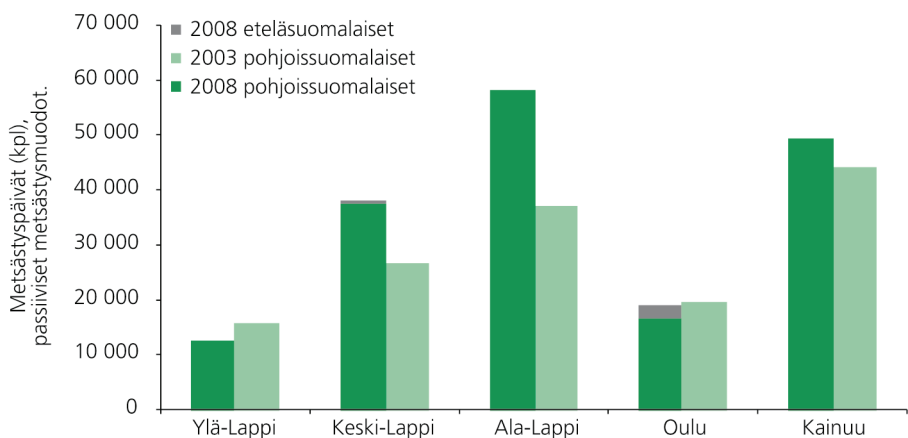
5.2 Ansa- ja loukkupyynti pohjoissuomalaisten heiniä

Ansa- tai loukkupyyntäjille kertyi vuonna 2008 Pohjois-Suomessa yhteensä lähes 176 000 metsästyspäivää. Eniten metsästyspäiviä tehtiin Ala-Lapin ja Kainuun suuralueilla ja vähiten Ylä-Lapissa (kuva 7). Pohjoissuomalaisten metsästäjien osuus metsästyspäivistä oli 98 %. Ylä-Lapin ja Kainuun suuralueilla ansa- tai loukkupyyntiä harjoittivat vain pohjoissuomalaiset metsästäjät.

Pohjoissuomalaisilla metsästäjillä ansa- tai loukkupyyntipäiviä oli enemmän kuin 2003 (muutos 22 %). Kasvu tapahtui Keski- ja Ala-Lapin sekä Kainuun suuralueilla. Sen sijaan Ylä-Lapin ja Oulun suuralueilla pohjoissuomalaisten metsästäjien pyyntipäivien määrä väheni hiukan. Loukku- ja ansapyyntiä harjoittaneiden pohjoissuomalaisten metsästäjien määrä kasvoi hieman enemmän kuin aktiivipyyntiä harjoittaneiden. Kanaintukantojen alamäen huomioiden ottaen kasvu ei selity riekon ansapyynnin lisääntymisellä. Riekon ansapyynti on sallittua ainoastaan Ylä-Lapin alueella, jossa ansa- ja loukkupyyntiin käytettyjen päivien määrä väheni. Sen sijaan kasvavat pienpetokannat ja supikoiran osalta myös lajin levittäytyminen uusille alueille ovat luultavasti lisänneet metsästäjien innokkuutta loukuilla ja raudoilla tapahtuvaan metsästyksen.

Pohjoissuomalaisille ansa- tai loukkupyyntäjille kertyi vuonna 2008 keskimäärin 25,1 metsästyspäivää. Vuonna 2003 vastaava luku oli 28,4 metsästyspäivää, joten metsästäjäkohdainen ansa- tai loukkupyyntiin käytetty aika pieneni. Eteläsuomalaisille ansa- tai loukkupyyntäjille kertyi vuonna 2008 keskimäärin 10,2 metsästyspäivää.

Vuonna 2008 pohjoissuomalaisille ansa- tai loukkupyyntäjille kertyi metsästyspäiviä erityisesti yksityisten omistamilla maa-alueilla (taulukko 6). Metsästyspäiviä oli enemmän kuin vuonna 2003 sekä yksityisten että valtion omistamilla maa-alueilla. Pinta-alan suhteutettuna ansa- tai loukkupyyntipäiviä oli eniten Kainuun ja Ala-Lapin, ja vähiten Ylä- ja Keski-Lapin suuralueilla (taulukko 4). Eteläsuomalaisten metsästäjien osuus oli suurin Oulun pohjoisosien riistanhoitoyhdistysten alueella (kuva 7).

Kuva 7. Ansa- tai loukkupyyntiä Pohjois-Suomessa harjoittaneiden metsästäjien metsästyspäivät vuosina 2008 ja 2003.

Taulukko 6. Pohjoissuomalaisten metsästäjien ansa- ja loukkupyyntipäivät yksityisillä ja valtion mailla suuralueittain sekä muutos vuodesta 2003.

	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8 § perusteella metsästäneet	
	Päiviä	Muutos (%)	Päiviä	Muutos (%)	Päiviä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	4 500	65	7 850	-39	7 250	-35
Keski-Lappi	25 500	42	11 700	41	11 550	34
Ala-Lappi	46 850	55	11 050	64	9 700	62
Oulu	13 050	-13	3 350	-23	3 350	-21
Kainuu	37 550	6	11 500	32	10 450	45
Yhteensä	127 450	26	45 450	11	42 350	16

6. Metsäjänis ja teeri yleisimmät saalislajit

Vuoden 2008 saalistiedustelussa kysyttiin yhteensä 41 lajin saaliista. Varsinaisen riistasaaliin lisäksi tiedusteltiin myös varis-, harakka- ja loppisaalista.

Lukumääräisesti eniten saatiin saaliiksi metsäjäniksiä (lähes 47 000 yksilöä; taulukko 7). Linnuista eniten saaliiksi päätyi teeriä (43 500). Kaikkiaan 25 lajin saalisarvio ylitti 1 000 yksilöä. Kyselyssä tiedustelluista lajeista nokikana oli ainoa, jota ei esiintynyt vastauksissa lainkaan.

Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat valtaosan alueen saaliista. Eteläsuomalaisten metsästäjien saalis painottui metsäkanalintuihin. Teeri-, pyy- ja metsosaaliista eteläsuomalaisten metsästäjien osuus oli yli 10 %. Paikkakuntalaiset (metsästyslain 8 §:ään perustuvaa metsästysoikeutta hyödyntäneet metsästäjät) saivat merkittävän osan muun muassa riekko-, metso- ja metsähanhisaaliista.

Taulukko 7. Pienriistasaalet Pohjois-Suomessa vuonna 2008. Kokonaissaalis sisältää sekä pohjois-että eteläsuomalaisen metsästäjän saaliin. Riekkosaalis sisältää mahdollisen kiirunasaaliin.

	Kokonaissaalis (yksilöä)	Pohjois-suomalaisen saama saalis (yksilöä)	Pohjois-suomalaisen osuus (%) kokonaissaaliista	8 § perustuva saalis (yksilöä)	8 § perustuva saalis (% kokonaissaaliista)
Metsäkanalinnut					
Teeri	43 500	36 150	83	12 950	30
Riekko	27 900	26 400	95	18 500	66
Pyy	24 300	20 400	84	6 200	25
Metso	14 350	12 650	88	5 400	38
Vesilinnut					
Sinisorsa	27 000	25 050	93	5 100	19
Tävi	15 450	15 200	98	3 450	22
Telkkä	10 700	10 700	100	3 000	28
Haapana	6 300	6 300	100	1 550	24
Metsähanhi	1 950	1 750	90	950	49
Heinätävi	1 750	1 750	100	450	25
Isokoskelo	1 500	1 500	100	250	16
Jouhisorsa	550	550	100	150	28
Punasotka	500	500	100	<25	4
Tukkakoskelo	500	500	100	<25	4
Tukkasotka	450	450	100	200	41
Alli	250	250	100	150	57
Haahka	150	150	100	0	0
Lapasorsa	150	150	100	50	24
Merihanhi	100	100	100	0	0
Kanadanhanhi	50	50	100	0	0
Muut riistalinnut					
Sepelkyhky	2 650	2 650	100	150	6
Lehtokurppa	250	250	100	50	12
Fasaani	50	50	100	0	0
Peltopyy	50	50	100	0	0
Rauhoittamattomat linnut					
Varis	20 800	20 650	99	3 250	16
Harakka	10 350	10 250	99	550	5
Lokit ¹⁾	3 750	3 750	100	600	16
Jäniseläimet					
Metsäjänis	46 900	43 500	93	8 350	18
Rusakko	2 250	2 200	98	100	4
Turkisriista					
Kettu	17 100	17 000	99	5 400	32
Minkki	14 150	13 800	98	2 900	20
Näätä	5 250	5 150	98	2 700	51
Orava	4 300	4 300	100	450	10
Supikoira	4 150	4 000	98	700	17
Kärppä	2 500	2 500	100	1 100	43
Piisami	1 250	1 250	100	200	12
Majava	1 000	950	95	300	29
Mäyrä	200	200	100	50	30
Hilleri	100	100	100	0	0
Muut nisäkkäät					
Villisika	<25	<25	100	0	0

¹⁾ Rauhoittamattomia loppilajeja ovat harmaalokki ja merilokki

Taulukko 8. Pienriistasaalet Pohjois-Suomessa vuonna 2008 suuralueittain. Riekkosaalet sisältää mahdollisen kiirunasaaliin.

	Ylä-Lappi	Keski-Lappi	Ala-Lappi	Oulu	Kainuu	Kaikki alueet
Teeri	100	3 350	8 600	8 200	23 250	43 500
Riekko	23 650	700	550	1 300	1 750	27 900
Pyy	100	2 500	9 000	4 050	8 650	24 350
Metso	1 150	3 550	3 750	1 550	4 300	14 350
Sinisorsa	1 400	3 250	8 550	6 000	7 850	27 000
Tavi	700	2 600	5 300	4 300	2 550	15 450
Telkkä	600	1 550	3 600	2 800	2 250	10 750
Haapana	450	950	2 450	1 300	1 150	6 250
Metsähanhi	200	250	550	200	750	1 950
Sepelkyyhky	0	0	850	500	1 300	2 650
Metsäjänis	1 600	5 000	14 000	7 850	18 400	46 900
Kettu	2 550	3 750	6 350	2 100	2 350	17 100
Minkki	1 550	2 600	3 450	1 900	4 700	14 150
Näätä	550	850	1 400	950	1 450	5 250
Supikoira	0	150	2 100	650	1 250	4 100
Piisami	100	100	300	400	300	1 250
Majava	0	0	0	100	900	1 050

Taulukko 9. Pienriistasaalet Pohjois-Suomessa vuonna 2008 suuralueittain pinta-alaan suhteutettuna (yksilöä/km²). Riekkosaalet sisältää mahdollisen kiirunasaaliin.

	Ylä-Lappi	Keski-Lappi	Ala-Lappi	Oulu	Kainuu	Kaikki alueet
Teeri	0,00	0,09	0,34	0,60	1,21	0,35
Riekko	0,84	0,02	0,02	0,10	0,09	0,23
Pyy	0,00	0,07	0,36	0,30	0,45	0,20
Metso	0,04	0,09	0,15	0,11	0,22	0,12
Sinisorsa	0,05	0,09	0,34	0,44	0,41	0,22
Tavi	0,02	0,07	0,21	0,31	0,13	0,13
Telkkä	0,02	0,04	0,14	0,20	0,12	0,09
Haapana	0,02	0,03	0,10	0,09	0,06	0,05
Metsähanhi	0,01	0,01	0,02	0,01	0,04	0,02
Sepelkyyhky	0,00	0,00	0,03	0,04	0,07	0,02
Metsäjänis	0,06	0,13	0,56	0,57	0,95	0,38
Kettu	0,09	0,10	0,25	0,15	0,12	0,14
Näätä	0,02	0,02	0,06	0,07	0,08	0,04
Minkki	0,05	0,07	0,14	0,14	0,24	0,11
Supikoira	0,00	0,00	0,08	0,05	0,06	0,03
Piisami	0,00	0,00	0,01	0,03	0,02	0,01
Majava	0,00	0,00	0,00	0,01	0,05	0,01

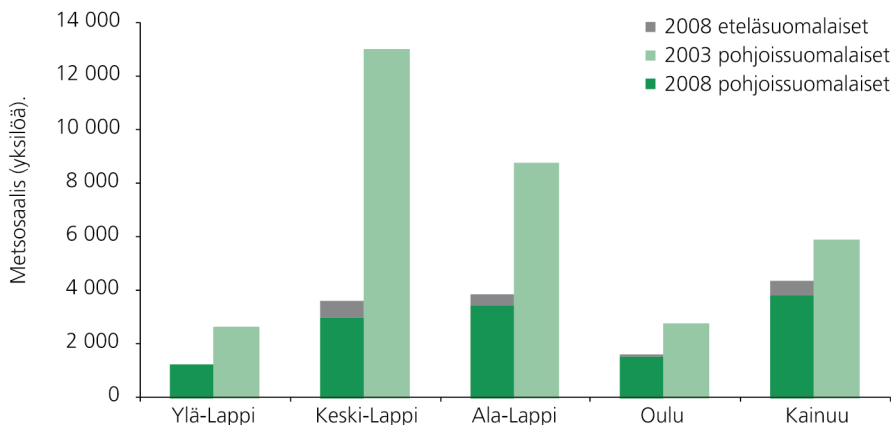
6.1 Metsäkanalintusaaliit pienentyneet roimasti

6.1.1 Metso

Metsoja saatiin saaliiksi reilut 14 000 yksilöä vuonna 2008 (taulukko 7). Eniten metsoja saatiin Kainuusta (taulukot 8 ja 9, kuva 8).

Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat metsosaaliista noin 88 %. Eteläsuomalaisten metsästäjien suhteellinen osuus saaliista oli suurin (17 %) Keski-Lapin suuralueella (kuva 8). Pohjoissuomalaisten metsästäjien metsosaalis oli pienempi kuin vuonna 2003 kaikilla suuralueilla (muutos -66 %). Suurin pudotus saaliissa oli Keski-Lapissa (-77 %) ja pienin Kainuussa (-36 %).

Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat vähän yli puolet vuoden 2008 metsosaaliista yksityismailta (taulukko 10). Paikkakuntalaiset saivat valtion mailta pyydetystä pohjoissuomalaisten saaliista noin 88 %. Sekä valtion että yksityisten mailta saatu metsosaalis oli pienempi kuin vuonna 2003. Valtion mailla saalis pieneni enemmän.

Kuva 8. Pohjois-Suomen metsosaalis (yksilöä) vuosina 2008 ja 2003.

Taulukko 10. Pohjoissuomalaisten metsästäjien metsosaalis (yksilöä) yksityisiltä ja valtion omistamilta maa-alueilta vuonna 2008 sekä muutos vuodesta 2003.

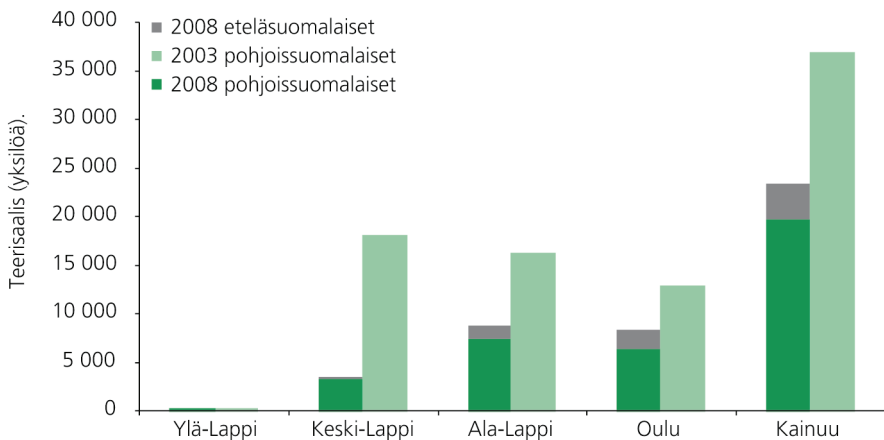
	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8§ perusteella saatu saalis	
	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	350	49	800	-65	800	-58
Keski-Lappi	1 050	-78	1 900	-77	1 650	-77
Ala-Lappi	2 100	-58	1 300	-66	1 100	-64
Oulu	750	-56	700	-31	600	-33
Kainuu	2 300	-27	1 450	-46	1 300	-41
Yhteensä	6 550	-56	6 150	-66	5 400	-64

6.1.2 Teeri

Teeri oli yleisin saaliiksi saatu kanalintu vuonna 2008 (taulukko 7). Eniten teeriä saatiin saaliiksi Kainuun suuralueelta (taulukot 8 ja 9 ja kuva 9). Ylä-Lapissa teerisaalis jäi alle sadan yksilön.

Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat teerisaaliista noin 83 %. Eteläsuomalaisten metsästäjien osuus saaliista oli suurin (25 %) Oulun suuralueella. Pohjoissuomalaisten metsästäjien teerisaalis jäi vuonna 2008 pienemmäksi kuin vuonna 2003 kaikilla suuralueilla (muutos -57 %; kuva 9). Saalis pieneni eniten (-83 %) Keski-Lapin suuralueella ja vähiten (-33 %) Ylä-Lapissa.

Lähes kaksi kolmasosaa pohjoissuomalaisten metsästäjien vuoden 2008 teerisaaliista saatiin yksityisten omistamilta maa-alueilta (taulukko 11). Oman kunnan asukkaat saivat valtion mailta pyydetystä pohjoissuomalaisten saaliista noin 89 %. Sekä valtion että yksityisten omistamilta maa-alueilta saadun teerisaaliin määrä oli pienempi kuin vuonna 2003. Valtion mailla saalis pieneni hiukan enemmän.

Kuva 9. Pohjois-Suomen teerisaalis (yksilöä) vuosina 2008 ja 2003.

Taulukko 11. Pohjoissuomalaisten metsästäjien teerisaalis (yksilöä) yksityisiltä ja valtion omistamilta maa-alueilta vuonna 2008 sekä muutos vuodesta 2003.

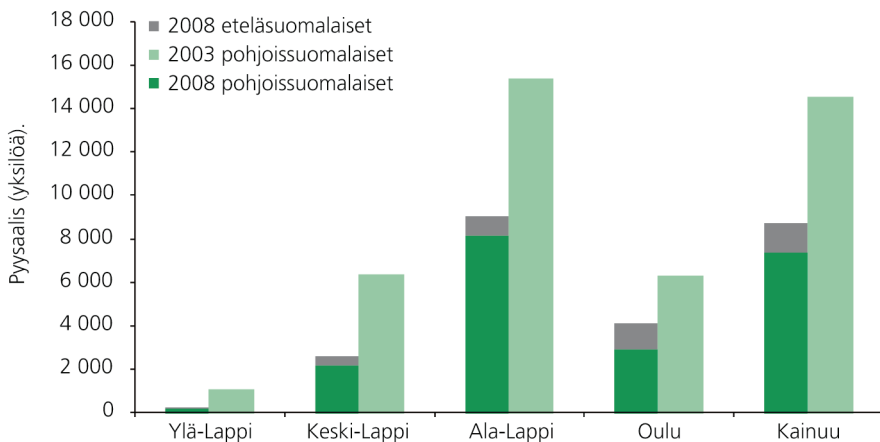
	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8§ perusteella saatu saalis	
	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	<25	78	100	-38	100	-38
Keski-Lappi	1 650	-79	1 400	-86	1 300	-85
Ala-Lappi	4 600	-53	2 700	-58	2 300	-55
Oulu	4 050	-53	2 100	-50	1 850	-50
Kainuu	11 300	-44	8 300	-50	7 400	-49
Yhteensä	21 600	-53	14 550	-61	12 950	-60

6.1.3 Pyy

Vuoden 2008 pyysaalis oli 24 350 yksilöä (taulukko 7). Eniten pyytä saatiin saaliiksi Ala-Lapista ja vähiten Ylä-Lapista (taulukot 8 ja 9). Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat pyysaaliista noin 84 %. Eteläsuomalaisten metsästäjien osuus saaliista oli suurin Oulun suuralueella (31 %; kuva 10).

Pohjoissuomalaisten metsästäjien pyysaalis oli pienempi kuin vuonna 2003 kaikilla suuralueilla (muutos -53 %). Eniten (-90 %) pyysaalis pieneni Ylä-Lapissa, vähiten (-47 %) Ala-Lapissa.

Noin kaksi kolmasosaa pohjoissuomalaisten metsästäjien vuoden 2008 pyysaaliista saatiin yksityismailta (taulukko 12). Paikkakuntalaiset saivat valtion mailta saadusta pohjoissuomalaisten saaliista noin 84 %. Sekä valtion että yksityisten omistamilta maa-alueilta saatu pyysaalis oli pienempi kuin vuonna 2003.

Kuva 10. Pohjois-Suomen pyysaalis (yksilöä) vuosina 2008 ja 2003.

Taulukko 12. Pohjoissuomalaisten metsästäjien pyysaalis (yksilöä) yksityisiltä ja valtion omistamilta maa-alueilta vuonna 2008 sekä muutos vuoteen 2003 verrattuna.

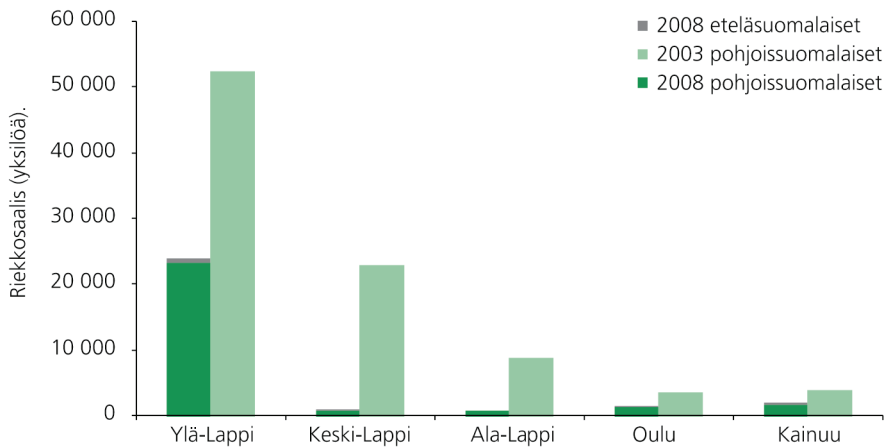
	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8§ perusteella saatu saalis	
	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	<25	-84	100	-91	100	-90
Keski-Lappi	1 050	-71	1 050	-60	850	-63
Ala-Lappi	5 200	-51	2 900	-40	2 650	-21
Oulu	2 100	-53	700	-58	600	-55
Kainuu	4 700	-47	2 600	-53	1 950	-57
Yhteensä	13 050	-53	7 300	-53	6 200	-50

6.1.4 Riekko

Vuoden 2008 riekkosaalis oli vajaat 28 000 lintua. Eniten riekkoja saatiin saaliiksi Ylä-Lapin suuralueelta (taulukot 8 ja 9). Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat riekkosaaliista noin 95 %. Eteläsuomalaisten metsästäjien osuus saaliista oli suurin (29 %) Keski-Lapin suuralueella (kuva 11).

Pohjoissuomalaisten metsästäjien riekkosaalis pieneni vuodesta 2003 kaikilla suuralueilla (muutos -71 %). Eniten (-98 %) saalis pieneni Keski-Lapin suuralueella, vähiten (-61 %) Kainuussa.

Noin 85 % pohjoissuomalaisten metsästäjien vuoden 2008 riekkosaaliista saatiin valtion omistamilta maa-alueilta (taulukko 13). Oman kunnan asukkaat saivat valtion mailta pyydetystä pohjoissuomalaisten saaliista noin 84 %. Sekä valtion että yksityisten omistamilta maa-alueilta saadun riekkosaaliin määrä oli huomattavasti pienempi kuin vuonna 2003, joskaan yksityisillä maa-alueilla muutos ei ollut yhtä suuri kuin valtion omistamilla alueilla.

Kuva 11. Pohjois-Suomen riekkosaalis (yksilöä) vuosina 2008 ja 2003. Luvut sisältävät mahdollisen kiirunasaaliin.

Taulukko 13. Pohjoissuomalaisten metsästäjien riekkosaalis (yksilöä) yksityisiltä ja valtion omistamilta maa-alueilta vuonna 2008 sekä muutos vuodesta 2003.

	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8§ perusteella saatu saalis	
	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	2 400	-40	20 550	-57	17 250	-61
Keski-Lappi	300	-97	200	-99	100	-99
Ala-Lappi	350	-93	200	-96	200	-94
Oulu	800	-67	300	-72	300	-69
Kainuu	500	-72	850	-48	650	-55
Yhteensä	4 350	-80	22 100	-97	18 500	-70

6.1.5 Metsäkanalintusaalis pienei kantojen romahtaessa

Vuosi 2008 oli metsäkanalintujen osalta heikko. Koko maassa kaikkien lajien keskimääräiset tiheydet olivat 20-vuotisten riistakolmiolaskentojen pienimpiä. Metso-, teeri- ja pyykannat vähenivät sekä Lapin, Oulun että Kainuun riistanhoitopiirien alueella edellisestä vuodesta. Riekkokanta pienei sekä Lapin että Oulun riistanhoitopiirien alueella, mutta pysyi Kainuussa suunnilleen yhtä suurena kuin edellisenä vuonna. Paikoin suoranaiseen kantojen romahtamiseen vaikuttivat sekä lisääntymisen epäonnistuminen että lintujen tavallista heikompi selviäminen edellisestä talvesta (Helle & Wikman 2008).

Tässä selvityksessä vertailuvuotena käytetty vuosi 2003 oli metsäkanalintujen tiheyden osalta hyvin erilainen kuin vuosi 2008. Kaikkien neljän metsäkanalintulajin kannat olivat tuolloin Pohjois-Suomessa vähintäänkin kohtuulliset. Vuosi 2003 ei silti ollut kaikkien lajien osalta varsinainen huippuvuosi. Riekkokannat pieneivät Lapin ja Kainuun riistanhoitopiirien alueilla vuodesta 2002, joskin Ylä-Lapin alueella riekkokanta oli huippulukemissa. Metsotiheys pienei Lapissa ja teerikanta Oulun riistanhoitopiirissä. Metso- ja teerikannat runsastuivat Kainuussa. Ainoastaan pyykanta kasvoi jokaisen piirin alueella edelliseen vuoteen verrattuna (Helle & Wikman 2003).

Kesien 2008 ja 2003 riistakolmiolaskennoissa arvioitu metsäkanalintujen yhteistiheys oli vuonna 2008 vuoden 2003 tiheyttä pienempi kaikissa riistanhoitopiirissä (liite 1). Prosentuaalisesti jyrkin muutos tapahtui Lapin riistanhoitopiirissä.

Vuonna 2008 pohjoissuomalaisten saama metsäkanalintusaalis oli kaikkien lajien osalta huomattavasi pienempi kuin vuonna 2003. Saaliisiin vaikuttavat lintutiheyksien lisäksi myös rauhoitukset ja rajoitukset metsästysajoissa.

Vuonna 2003 metson, teeren ja pyyn osalta rajoituksia metsästysajoissa oli Pohjois-Suomessa vain Lapin riistanhoitopiirin alueella, jossa metsästysaikaa lyhennettiin kymmenellä päivällä kahdeksan riistanhoitoyhdistyksen alueella. Vuonna 2008 metsästysaikoja lyhennettiin neljässä Lapin riistanhoitopiiriin kuuluvassa yhdistyksessä. Metso oli kokonaan rauhoitettu molempina vuosina Utsjoen riistanhoitoyhdistyksen alueella.

Riekkonmetsästystä ei rajoitettu vuonna 2003. Sen sijaan vuonna 2008 riekkonmetsästysaikaa oli lyhennetty Sodankylän ja Inarin riistanhoitoyhdistysten alueella. Riekkokanta oli kokonaan rauhoitettu Lapin riistanhoitopiirin alueella lukuun ottamatta Enontekiön, Utsjoen ja Inarin sekä Sodankylän riistanhoitoyhdistyksiä. Lisäksi riekkonmetsästysaikaa oli lyhennetty Kainuun riistanhoitopiirissä.

6.1.6 Verotusprosentit

Lindénin ym. (1991) esittämän teoreettisen verotusmallin mukaan kasvavaa metsäkanalintukantaa voitaisiin verottaa 10–12 % syyskannasta. Kantojen ollessa aallonpohjassa verotusprosentin tulisi olla vain 1–2 %. Vaihtelu verotussuosituksessa perustuu siihen, että kasvavassa lintukannassa on nuoria yksilöitä enemmän kuin pienenevässä kannassa, ja verotuksen tulisi kohdistua nuoriin yksilöihin.

Suurin metsosaalis pinta-alayksikköä kohti saatiin vuonna 2008 Kainuun alueelta (0,23 yksilöä/km²), eli verotusprosentti oli noin 7 % (liite 2). Myös teeri- ja pyysaaliit olivat suhteellisesti suurimpia Kainuun alueella. Tällöin verotusprosentiksi tuli teeren kohdalla 16 % ja

pyyn osalta 10 %. Riekon verotusprosentti oli suurin Lapin riistanhoitopiirissä, jossa saaliiksi saatiin noin viidennes syyskannasta. Vuonna 2003 metsokannan verotusprosentti eri suuralueilla oli 2,0–6,9 %. Teerikannan verotusprosentti oli 0,1–15,4 % ja pyykannan 0,2–11,8 %. Riekkokantaa verotettiin raskaimmin: syyskannasta jäi vuonna 2003 saaliiksi 9,9–20,8 % (Kangas 2006).

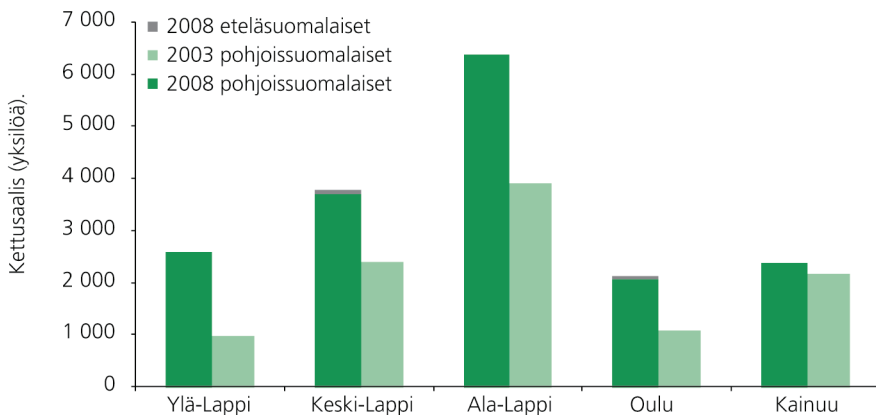
Helle ym. (2004) totesivat Lindénin malliin pohjaten, että metsäkanalintujen verotusasteen tulisi vaihdella huippu- ja aallonpohjavuosien välillä jopa kymmenkertaisesti. Tässä selvityksessä tarkastellut vuodet 2003 ja 2008 eivät edustaneet täydellisiä huippu- tai aallonpohjavuosia. Kuitenkin erityisesti vuoden 2008 osalta verotusprosentit nousivat teoreettiseen malliin peilaten melko korkeiksi (ks. liite 2).

6.2 Pienpetosaaliit kasvaneet

6.2.1 Kettu

Kettu oli yleisin saaliiksi saatu pienpeto vuonna 2008 (taulukko 7). Eniten kettuja saatiin saaliiksi Ala-Lapin suuralueelta (taulukot 8 ja 9). Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat kettusaaliista noin 99 %. Eteläsuomalaiset saivat kettuja saaliiksi vain Oulun ja Keski-Lapin suuralueilla (kuva 12).

Pohjoissuomalaisten metsästäjien kettusaalis kasvoi vuoteen 2003 verrattuna kaikilla suuralueilla (muutos 64 %). Suurinta (173 %) kasvu oli Ylä-Lapin suuralueella ja pienintä (10 %) Kainuussa. Kettukannan tiheydestä kertova lumijälki-indeksi (Helle & Wikman 2008) oli vuonna 2008 suurempi kuin vuonna 2003 vain Lapin riistanhoitopiirin alueella. Toisaalta myös suurimmat muutokset saaliissa tapahtuivat Lapissa. Näin ollen kettukannan koko selittää osan saaliin muutoksesta, osa selittyy loukku- ja ansapyytäjien sekä metsästyspäivien määrän kasvulla.

Kuva 12. Pohjois-Suomen kettusaalis (yksilöä) vuosina 2008 ja 2003.

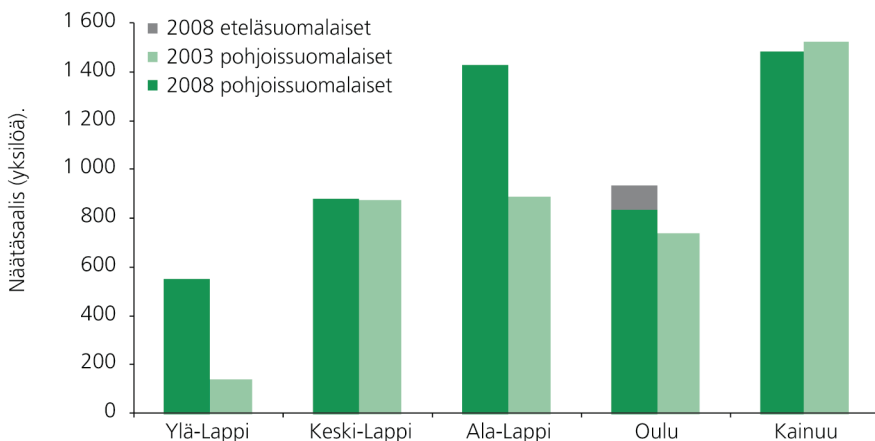
Noin kaksi kolmasosaa pohjoissuomalaisten metsästäjien vuoden 2008 kettusaaliista saatiin yksityisten omistamilta maa-alueilta (taulukko 14). Paikkakuntalaiset saivat valtion mailta saadusta saaliista noin 93 %. Sekä valtion että yksityisten omistamilta maa-alueilta saatu kettusaalis oli suurempi kuin vuonna 2003. Muutos oli valtion omistamilla maa-alueilla suhteellisesti suurempi kuin yksityismailla.

Taulukko 14. Pohjoissuomalaisten metsästäjien kettusaalis (yksilöä) yksityisiltä ja valtion omistamilta maa-alueilta vuonna 2008 sekä muutos vuoteen 2003 verrattuna.

	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8§ perusteella saatu saalis	
	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	650	105	1 950	206	1 900	215
Keski-Lappi	2 100	65	1 600	45	1 350	39
Ala-Lappi	5 150	62	1 200	70	1 150	105
Oulu	1 500	83	500	132	500	139
Kainuu	1 750	7	600	20	550	52
Yhteensä	11 150	55	5 850	84	5 400	101

6.2.2 Näätä

Vuoden 2008 näätäsaalis oli yli 5 000 yksilöä (taulukko 7). Eniten näätiä saatiin saaliiksi Kainuun suuralueelta (taulukot 8 ja 9). Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat näätäsaaliista noin 98 %. Eteläsuomalaiset metsästäjät saivat näätäsaalista vain Oulun suuralueella (kuva 13).

Kuva 13. Pohjois-Suomen näätäsaalis (yksilöä) vuosina 2008 ja 2003.

Pohjoissuomalaisten metsästäjien näätasaalis oli vuonna 2008 noin neljänneksen (kokonaismuutos 24 %) suurempi kuin vuonna 2003. Näätasaalis oli kasvanut Ylä- ja Ala-Lapin sekä Oulun suuralueilla. Eniten kasvua oli tapahtunut Ylä-Lapissa (315 %). Keski-Lapissa pohjoissuomalaisten saama näätasaalis oli yhtä suuri kuin vuonna 2003. Kainuussa näätasaalis pieneni hiukan. Lumijälki-indeksin perusteella (Helle & Wikman 2008) näätäkanta oli vuonna 2008 suurempi kuin vuonna 2003 vain Lapin riistanhoitopiirin alueella. Koska saaliin kasvu painottui juuri Lapin riistanhoitopiirin alueelle, muutos heijastaa näätäkannan tiheyden muutosta.

Yli puolet pohjoissuomalaisten metsästäjien näätasaaliista saatiin valtion omistamilta maa-alueilta (taulukko 15). Paikkakuntalaiset saivat valtion mailta saadusta saaliista noin 96 %. Näätasaalis oli sekä valtion että yksityisten omistamilla maa-alueilla suurempi kuin vuonna 2003. Muutos oli valtion omistamilla maa-alueilla suhteellisesti suurempi kuin yksityismailla.

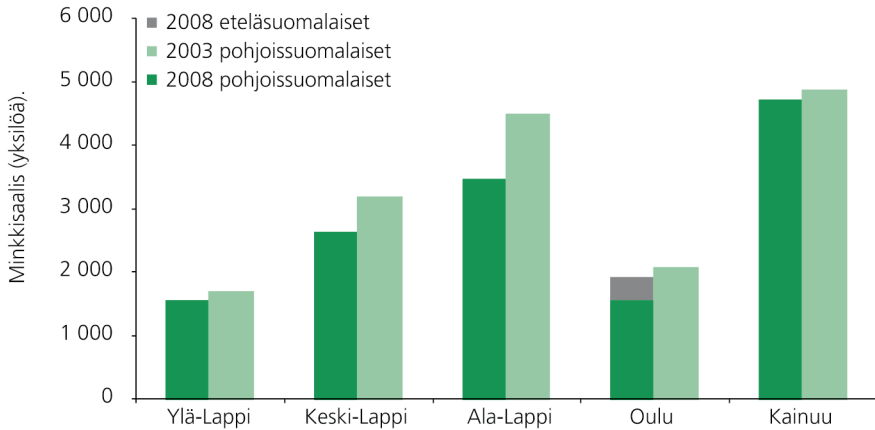
Taulukko 15. Pohjoissuomalaisten metsästäjien näätasaalis (yksilöä) yksityisiltä ja valtion omistamilta maa-alueilta vuonna 2008 sekä muutos vuoteen 2003 verrattuna.

	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8§ perusteella saatu saalis	
	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	150	429	400	286	400	336
Keski-Lappi	350	-22	550	21	500	30
Ala-Lappi	600	1	800	192	800	219
Oulu	450	26	350	0	350	3
Kainuu	800	15	650	-18	600	-21
Yhteensä	2 350	11	2800	39	2 700	45

6.2.3 Minkki

Vuoden 2008 minkkisaalis oli noin 14 000 yksilöä (taulukko 7). Eniten minkkejä saatiin saaliiksi Kainuussa (taulukot 8 ja 9). Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat minkkisaaliista noin 98 %. Eteläsuomalaiset metsästäjät saivat minkkejä saaliiksi vain Oulun suuralueella (kuva 14).

Muista pienpedoista poiketen pohjoissuomalaisten saama minkkisaalis oli vuonna 2008 pienempi kuin 2003 ja se pieneni vuoteen 2003 verrattuna kaikilla suuralueilla (muutos -15 %). Oulun suuralueella saalis pieneni eniten (-25 %) ja Kainuun suuralueella vähiten (-3 %). Lumijälki-indeksin (Helle & Wikman 2008) perusteella minkkikanta oli kaikkien pohjoisten riistanhoitopiirin alueella vuonna 2008 pienempi kuin vuonna 2003, joten saaliin pieneminen oli linjassa kannan kehityksen kanssa. Toisaalta minkkihavaintoja kertyi riistakolmiolaskennoissa niin vähän, että arviot eivät välttämättä ole kovin luotettavia.

Kuva 14. Pohjois-Suomen minkkisaalis (yksilöä) vuosina 2008 ja 2003.

Valtaosa (78 %) pohjoissuomalaisten metsästäjien vuoden 2008 minkkisaaliista saatiin yksityisten omistamilta maa-alueilta (taulukko 16). Paikkakuntalaiset saivat valtion mailta saadusta saaliista noin 95 %. Sekä valtion että yksityisten omistamilta maa-alueilta saatu minkkisaalis oli pienempi kuin vuonna 2003. Muutos oli valtion omistamilla maa-alueilla suhteellisesti suurempi kuin yksityismailla.

Taulukko 16. Pohjoissuomalaisten metsästäjien minkkisaalis (yksilöä) yksityisiltä ja valtion omistamilta maa-alueilta vuonna 2008 sekä muutos vuoteen 2003 verrattuna.

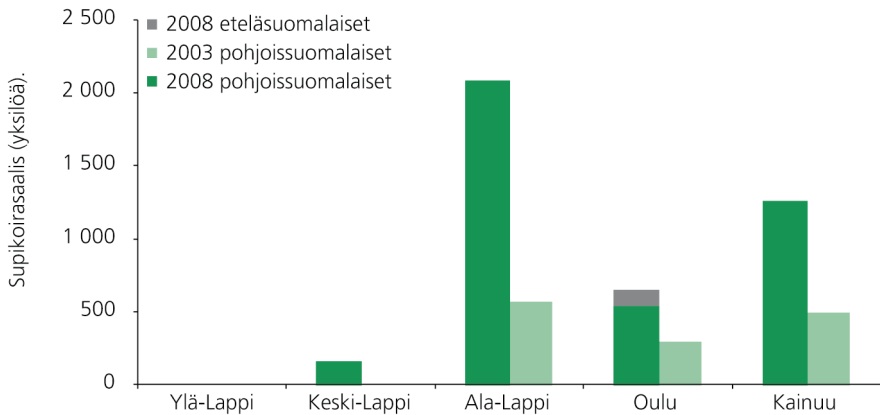
	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8§ perusteella saatu saalis	
	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	750	51	750	-34	750	-32
Keski-Lappi	2 000	-17	600	-21	600	-15
Ala-Lappi	2 850	-19	600	-38	550	-37
Oulu	1 100	-37	450	41	350	9
Kainuu	4 050	11	650	-47	650	-38
Yhteensä	10 750	-9	3 050	-31	2 900	-28

6.2.4 Supikoira

Supikoira on viimeisten vuosien aikana levittäytynyt kohti pohjoista. Levittäytyminen näkyy myös saalistilastoissa: vuonna 2008 supikoirasaaalista ilmoitettiin kaikista Oulun suuralueen riistanhoitoyhdistyksistä, yhtä lukuun ottamatta kaikista Kainuun suuralueen yhdistyksistä sekä Lapista peräti 15 yhdistyksen alueelta.

Vuoden 2008 supikoirasaalis oli reilut 4 000 yksilöä (taulukko 7). Yli puolet supikoirasaaliista saatiin saaliiksi Ala-Lapin suuralueelta (taulukot 8 ja 9). Ylä-Lapin alueelta ei supikoiria saatu saaliiksi lainkaan. Pohjoissuomalaisen metsästäjien supikoirasaalis kasvoi vuodesta 2003 kaikilla neljällä suuralueella, joilta saalista saatiin (muutos 202 %). Eniten (271 %) saalis kasvoi Ala-Lapin suuralueella. Vuonna 2003 supikoirasaalista ei saatu lainkaan Keski- ja Ylä-Lapin suuralueilta, mutta vuonna 2008 saalista ilmoitettiin viidestä Keski-Lapin riistanhoitoyhdistyksestä.

Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat saaliista noin 98 %. Eteläsuomalaiset metsästäjät saivat supikoirasaalista vain Oulun suuralueella (kuva 15).

Kuva 15. Pohjois-Suomen supikoirasaalis (yksilöä) vuosina 2008 ja 2003.

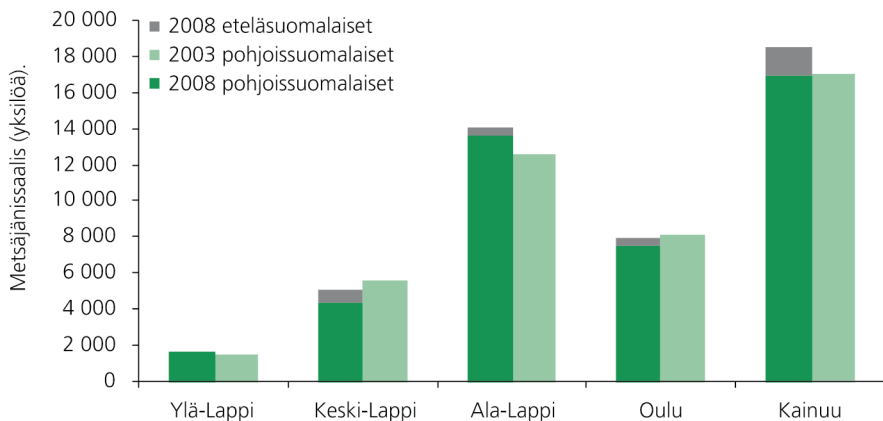
Valtaosa (81 %) pohjoissuomalaisen metsästäjien vuoden 2008 supikoirasaaliista saatiin yksityisten omistamilta maa-alueilta (taulukko 17). Paikkakuntalaiset saivat valtion mailta saadusta saaliista noin 93 %. Sekä valtion että yksityisten omistamilta maa-alueilta saatu supikoirasaalis oli huomattavasti suurempi kuin vuonna 2003.

Taulukko 17. Pohjoissuomalaisen metsästäjien supikoirasaalis (yksilöä) yksityisiltä ja valtion omistamilta maa-alueilta vuonna 2008 sekä muutos vuoteen 2003 verrattuna.

	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8§ perusteella saatu saalis	
	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	0	0	0	0	0	0
Keski-Lappi	100	(+)	50	(+)	50	(+)
Ala-Lappi	1 650	295	450	201	400	167
Oulu	350	32	200	940	200	939
Kainuu	1 150	200	100	2	100	2
Yhteensä	3 250	205	750	191	700	167

6.3 Metsäjänissaalis ennallaan

Metsäjänis oli määrällisesti selvitysalueen tärkein riistalaji: vuoden 2008 metsäjänissaalis oli lähes 47 000 yksilöä (taulukko 7). Suurin metsäjänissaalis saatiin Kainuun ja pienin Ylä-Lapin suuralueelta (taulukot 8 ja 9). Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat saaliista noin 93 %. Eteläsuomalaiset metsästäjät saivat jonkin verran metsäjänissaalista kaikilla suuralueilla.

Kuva 16. Pohjois-Suomen metsäjänissaalis (yksilöä) vuosina 2008 ja 2003.

Pohjoissuomalaisten saama metsäjänissaalis oli suurempi kuin vuonna 2003 Ylä- ja Ala-Lapin suuralueilla, mutta hieman pienempi Keski-Lapin ja Oulun suuralueilla. Kainuun metsäjänissaalis oli yhtä suuri kuin 2003. Kaikkiaan pohjoissuomalaisten saama metsäjänissaalis pysyi lähes samana (muutos -2 %) kuin vuonna 2003. Lumijälki-indeksin (Helle & Wikman) perusteella metsäjänistiheydet olivat vuonna 2008 hiukan pienemmät kuin vuonna 2003 Kainuun ja Oulun riistanhoitopiireissä. Lapin riistanhoitopiirin alueella jälki-indeksi oli vuonna 2008 jonkin verran suurempi kuin vuonna 2003.

Valtaosa (78 %) pohjoissuomalaisten metsästäjien vuoden 2008 metsäjänissaaliista saatiin yksityisten omistamilta maa-alueilta (taulukko 18). Paikkakuntalaiset saivat valtion mailta saadusta saaliista noin 88 %.

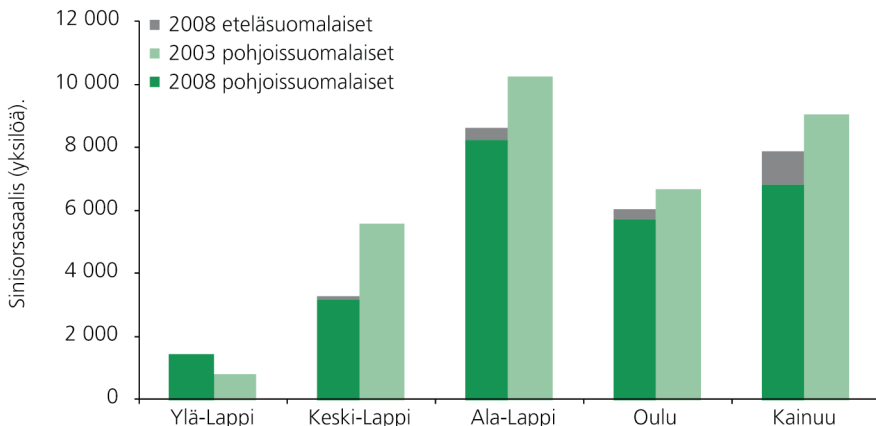
Taulukko 18. Pohjoissuomalaisten metsästäjien metsäjänissaalis (yksilöä) yksityisiltä ja valtion omistamilta maa-alueilta vuonna 2008 sekä muutos vuoteen 2003 verrattuna.

	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8§ perusteella saatu saalis	
	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	600	3	950	19	900	24
Keski-Lappi	2 900	-22	1 400	-21	1 250	-18
Ala-Lappi	11 800	14	1 750	-19	1 650	4
Oulu	6 000	-12	1 350	16	1 100	7
Kainuu	12 800	-3	4 000	8	3 450	1
Yhteensä	34 150	-2	9 450	-2	8 350	1

6.4 Sinisorsasaalis pieneni

Vuoden 2008 sinisorsasaalis oli 27 000 yksilöä (taulukko 7). Suurin saalis saatiin Ala-Lapin ja pienin Ylä-Lapin suuralueelta (taulukot 8 ja 9). Pohjoissuomalaiset metsästäjät saivat saaliista noin 93 %. Eteläsuomalaiset metsästäjät saivat sinisorsasaalista kaikilla muilla paitsi Ylä-Lapin suuralueella (kuva 17).

Pohjoissuomalaisten metsästäjien sinisorsasaalis pieneni vuodesta 2003 kaikilla muilla paitsi Ylä-Lapin suuralueella. Kokonaisuudessaan pohjoissuomalaisten saamien sinisorsien määrä pieneni 22 %. Vuonna 2003 sinisorsan pesimäkannan kokoa kuvaava runsausindeksi oli Pohjois-Suomessa pitkäaikaisen keskiarvon yläpuolella ja vuonna 2008 vastaavasti alapuolella (Pöysä ym. 2003; Pöysä ym. 2008), joten saaliin pienentyminen johtui todennäköisesti kannan pienentymisestä. Vaikka pesimäkanta ei välttämättä ole paras mahdollinen tulevan syksyn saalista ennustava mittari, ovat se sekä poikastuottoarviot käytännössä ainoa tapa arvioida syksyn saalisnäkyimiä. Mikäli vesilintuihin kohdistuvaa metsästyspainetta haluttaisiin säädellä tarkemmin, tulisi vesilintulaskentoja laajentaa nykyisestä (esim. Alhainen 2008).

Kuva 17. Pohjois-Suomen sinisorsasaalis (yksilöä) vuosina 2008 ja 2003.

Myös pohjoissuomalaisten saamien tavin, telkän ja haapanan saaliit jäivät vuonna 2008 pienemmiksi kuin vuonna 2003.

Valtaosa (76 %) pohjoissuomalaisten metsästäjien vuoden 2008 sinisorsasaaliista saatiin yksityisten omistamilta maa-alueilta (taulukko 19). Paikkakuntalaiset saivat valtion mailta saadusta saaliista noin 85 %. Sekä valtion että yksityisten omistamilta maa-alueilta saatu sinisorsasaalis oli hiukan pienempi kuin vuonna 2003.

Taulukko 19. Pohjoissuomalaisten metsästäjien sinisorsasaalis (yksilöä) yksityisiltä ja valtion omistamilta maa-alueilta vuonna 2008 sekä muutos vuoteen 2003 verrattuna.

	Yksityiset maa-alueet		Valtion omistamat maa-alueet		8§ perusteella saatu saalis	
	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)	Yksilöä	Muutos (%)
Ylä-Lappi	700	125	700	62	550	77
Keski-Lappi	2 350	-22	750	-70	650	-72
Ala-Lappi	6 150	-18	2 000	-25	1 850	4
Oulu	4 550	-17	1 100	-4	800	-9
Kainuu	5 400	-19	1 350	-43	1 200	-41
Yhteensä	19 100	-17	5 950	-35	5 100	-31

Viitteet

- Alhainen, M. 2008: Vesilintusaaliin rakenne valtakunnallisessa siipinäytekeräyksessä. Pro gradu -tutkielma, Helsingin yliopisto, metsäekologian laitos. 53 s.
- Helle, P., Lindén, H. & Rätti, O. 2004: Metsäkanalintutiheyden ja metsästyssaaliin suhde. *Suomen Riista* 50: 110–109.
- Helle, P. & Wikman, M. 2008: Kesälaskennat riistakolmioilla 2008. – Niteessä: Wikman, M.(toim.), Riistakannat 2008: riistaseurantojen tulokset. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä* 18/2008. ss. 41–44.
- Helle, P. & Wikman, M. 2003: Metsäkanalinnut elokuussa 2003. *Riistantutkimuksen tiedote* 189. 17 s.
- Korhonen, P. 2004: Pienriistan metsästys Pohjois-Suomessa vuonna 2003. *Kala- ja riistaraportteja* 326. 65 s.
- Korhonen, P. 2005: Pohjoissuomalaisten pienriistan metsästäjien profilointi. *Kala- ja riistaraportteja* 363. 48 s.
- Kangas, L. 2006: Metsäkanalintujen metsästys Pohjois-Suomessa. Metsästyksuolleisuus, metsästyksen valikoivuus ja kestävyys. *Kala- ja riistaraportteja* 378. 29 s.
- Lindén, H., Wikman, M. & Helle, P. 1991. Metsäkanalintujen metsästyserotuserusteista sekä kanta- ja saaliskiintiöennusteet ensi syksyksi. *Riistantutkimusosaston tiedote* 106: 1–11.
- Metsäntutkimuslaitos. VMI8:n kunnittaiset metsävarat. <http://www.metla.fi/metinfo/vmi/index.htm>. Luettu 1.7.2009.
- Metsästäjien keskusjärjestö. Metsästyssajat ja rajoitukset 1.8.2009–31.7.2010. http://www.riista.fi/?mag_nr=13&group=00000140. Luettu 1.7.2009.
- Pöysä, H., Wikman, M., Lammi, E. & Väisänen, R.A. 2003: Vesilintukannat ennallaan – poikastuotossa vaihtelua. *Riistantutkimuksen tiedote* 188. 7 s.
- Pöysä, H., Wikman, M., Väisänen R.A. & Lammi, E. 2008: Vesilinnut 2008: runsaus ja poikastuotto. – Niteessä: Wikman, M. (toim.), Riistakannat 2008: riistaseurantojen tulokset. *Riista- ja kalatalous – Selvityksiä* 18/2008. ss. 38–41.

- Ranta, E., Helle, P. & Lindén, H. 2004: Kvantitatiivisten metsäkanalintuaineistojen neljä vuosikymmentä. *Suomen Riista* 50:128–136.
- Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos 2009. Metsästys 2008. *Riista- ja kalatalous – Tilastoja 5/2009*. Suomen Virallinen Tilasto. Maa-, metsä- ja kalatalous. 36 s.
- Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Pohjois-Suomen pienriistanmetsästys vuonna 2003 -selvityksen tulosten hakukone <http://www.riistakala.info/psmt/index.php>
- Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos. Pohjois-Suomen pienriistanmetsästys vuonna 2008 -selvityksen tulosten hakukone <http://tilastot.rktl.fi/psm>
- Salmi, J. & Salmi, P. 2005: Pohjois- Suomen pienriistan pyynti metsästäjien mielipiteissä. *Kala- ja riistara-portteja* 358. 26 s.

Liitteet

Liite 1. Metsäkanalintutiheys (yksilöä/km²) riistakolmiolaskennoissa Lapin, Oulun ja Kainuun riistanhoitopiirien alueella kesällä 2003 ja 2008. Taulukon tiedot: Helle & Wikman (2008); Helle & Wikman (2003); Kangas (2006).

	Lapin riistanhoitopiiri		Oulun riistanhoitopiiri		Kainuun riistanhoitopiiri	
	2003	2008	2003	2008	2003	2008
Metso	5,3	2,4	3,1	2,4	6,0	3,0
Teeri	4,7	1,8	8,8	6,5	12,6	7,9
Pyy	4,4	1,9	7,1	4,1	8,8	4,6
Riekko	5,5	1,2	1,9	0,5	2,1	1,0
Kanalinnut yhteensä	19,9	7,3	20,9	13,5	29,5	16,5

Liite 2. Metsäkanalintukantojen verotusprosentti Lapin ja Kainuun riistanhoitopiireissä sekä Oulun riistanhoitopiirin 8§:n alueen tarkoittamissa riistanhoitoyhdistyksissä vuonna 2008. Oulun riistanhoitopiirin osalta laskennassa käytetyt saaliit on laskettu 8§ -alueelta, mutta tiheydet koko riistanhoitopiirin alueelta.

	Lapin riistanhoitopiiri	Oulun riistahoitopiiri (8 §:n osalta)	Kainuun riistanhoitopiiri
Metso	3,9	4,7	7,4
Teeri	7,4	9,2	15,2
Pyy	6,8	7,2	9,7
Riekko	22,9	19,0	9,1

JULKAISIJA

Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos

Viikinkaari 4

PL 2

00791 Helsinki

Puh. 0205 7511, faksi 0205 751 201

www.rktl.fi